

ARHEOLOŠKI NALAZI U SPELEOLOŠKIM OBJEKTIMA ŠIBENSKO-KNINSKE ŽUPANIJE

Marijana Klisovič, prof.

Muzej grada Šibenika, Speleološki odsjek HPK Sv. Mihovil, Šibenik

Detalj s iskapanja sonde D u Jazinki
Foto: Joso Gracin

Kroz duga vremenska razdoblja špilje su bile zanimljive ljudima zbog različitih razloga. Prvenstveno jer su u njima vidjeli prikladan zaklon, tako da osim svoje ljepote i atraktivnosti, speleološki objekti nerijetko kriju i vrijedne arheološke nalaze. O tome svjedoče brojni otkriveni arheološki nalazi. Štoviše, neka od najznačajnijih arheoloških nalazišta Hrvatske, otkrivena su upravo u špiljama i gotovo da nema lako pristupačnog špiljskog prostora u kojem arheološko istraživanje neće otkriti tragove boravka prapovijesnih ljudi.

Veza između arheologije i speleologije je općepoznata. Budući da su speleolozi najčešće prvi otkrivači potencijalnih speleoarheoloških lokaliteta, uloga speleologa za arheološku znanost je od iznimne važnosti. Nerijetko se dogodi da upravo zahvaljujući „čuvarima podzemlja“, saznajemo za nove speleoarheološke lokalitete. U arheološkom smislu, najčešće je riječ o prapovijesnim nalazištima pa je neosporna činjenica da u mnogim špiljama nailazimo na tragove boravka ljudi. Arheolozi su špilje osobito vrijedne za istraživanje jer, za razliku od nalazišta na otvorenom, špilje mogu vrlo dobro i dugotrajno zaštititi tragove prošlosti. Arheološka građa u špiljama je često akumulirana na malom prostoru pa ju je lakše locirati i prikupiti.

Od svih dosad registriranih speleoloških objekata u Šibensko-kninskoj županiji, zasad ih je tridesetak svrstano na arheološke karte. Nažalost, još

manje ih je istraženo, ali se nadamo da će ih u budućnosti biti više te da ćemo na taj način dobiti još vrijednih podataka za proučavanje povijesti na ovim prostorima. Unutar granica Šibensko-kninske županije, na temelju istraženosti možemo izdvojiti desetak značajnih špiljskih nalazišta, koji su nam iznjedrili podatke o njihovim posjetiteljima od prapovijesti do antike.

Početak priče o povijesti speleoarheoloških istraživanja na području Šibensko-kninske županije, označava trenutak kada se zatonski učitelj Frane Škarpa 1888. godine s nekolicinom radnika spustio u polumrak Tradanjske špilje pa se može reci da su u Tradnju tih godina položeni temelji speleo-arheologije na šibenskom području. Dugo nakon Škarpinog pionirskog poduhvata, nitko se ozbiljnije nije bavio istraživanjem špilja Šibensko-kninske županije sve do sedamdesetih godina kada je poznati

hrvatski paleontolog i speleolog, akademik Mirko Malez krenuo sustavno obilaziti i popisivati špiljske objekte na području istarskog i dalmatinskog krša pa je tako stigao i u naš kraj.

U ovom radu donosim deset istraženih speleoloških objekata na području Šibensko-kninske županije, a koji su iznjedrili važne arheološke nalaze.

Gospodska pećina

Gospodska pećina ili u narodu nazvana Milaševa pećina, smještena je nedaleko od sela Civljana, iznad izvora rijeke Cetine. Prigodom obilaska Dalmacije 1774. godine, opat Alberto Fortis je posjetio Gospodsku pećinu i u svom djelu „Viaggio in Dalmazia“ dao opis kako same pećine tako i svog kretanja po njoj. Nakon Fortisa, dvije godine kasnije (1776.), obišao ju je Sinjanin Ivan Lovrić koji je detaljno i stručno opisao ono što je vidio i doživio unutar nje.

Stube na ulazu u Gospodsku špilju Foto: Branko Jalžić

Godine 1958. Ivan Marović, tadašnji prapovjesničar splitskog Arheološkog muzeja, istražio je manji dio špilje te utvrdio da je korištena od kraja neolitika do željeznog doba pa ponovo tijekom kasnog srednjeg vijeka. Od pronađenih predmeta najbrojniji su ulomci prapovijesne keramike tj. razni dijelovi posuda (trbuh, vrat, uho..) potom kremeniti nožići i strelice, ulomak dagnje (služio za izradu raznih osobnih ukrasa ili kao sredstvo pomoću kojeg su se ukrašavale posude), koštani predmeti (ulomak jelenjeg roga obrađen kao ručka noža), željezne pređice

i noževi, srednjovjekovne ostruge te ulomak staklene čaše izrađene u tehnici „Krautstrunka“ koju datiramo u vrijeme od sredine 14. pa do sredine 15. st., najvjerojatnije za turskih upada kada se goli život spašavao skrivanjem u špilje (u ovom slučaju oko ušća rijeke Cetine) noseći sa sobom ono što je bilo najnužnije ili najdraže.

Nakon Marovićevih istraživanja, Gospodska pećina je pomalo pala u zaborav kao znakovit lokalitet sve do 1976. godine. Tada su započeta sistematska speleološka istraživanja

Ulaz u Gospodsku špilju Foto: Branko Jalžić

Gospodske pećine i njezine okolice (B. Jalžić) koji je ujedno i zaslužan za pronalazak paleolitičkog kremenog grebala (1976. godine), što je Gospodsku pećinu zajedno s pećinama u Brini i Šarinom dragom, svrstalo u skupinu jedinih poznatih paleolitičkih lokaliteta u Šibensko-kninskoj županiji. Nalaz ovog kamenog artefakta zasigurno upućuje na činjenicu da je Gospodska pećina povremeno i kratkotrajno služila kao sklonište mladepaleolitskim i mezolitskim lovcima.

Jama u Podumcima

Podumačka jama ili Pećina pod Umcem je vertikalna duboka 25 m s ulazom u vrtači. Riječ je o jako devastiranom jamskom nalazištu u kojem više nije moguće provesti prava arheološka istraživanja. Na ovu jamu je prije sedamdesetak godina prvi upozorio Umberto Girometta, pasionirani planinar i speleolog u svom radu „Jame i pećine srednje Dalmacije“ u Hrvatskom planinaru iz 1935. godine.

Određujući položaj jame u Podumcima, Girometta navodi da se nalazi u blizini istoimenog sela (zaseok Maretići), a udaljena je nekih 6 km zapadno od željezničke stanice u Unešiću. Uz položaj jame, Girometta donosi i njezin opis te rezultate istraživanja. Podumačku jamu datira u kasno brončano doba (1200 - 1000. god. p.K).

Uz Giromettu, opis jame u Podumcima dao je i don Krsto Stošić, iznoseći da je gornji dio služio za stanovanje, a donji

Dio nalaza iz Jame u Podumcima Foto: Emil Podrug

dio za sahranjivanje mrtvih te da su u jami pronađeni ostaci ljudskog kostura, ulomci ugljena, keramike, nakit od bakra te predmeti od bronce (koplja, štit, oštrica, dlijeto, držak za bodež, narukvica, prsten te fibula u obliku violinskog gudala - tip Peschiera, koja je po svemu sudeći import sa sjevera).

Prikupljeni arheološki materijal iz Podumačke jame U. Girometta je izložio u Prirodoslovnom muzeju, a potom ga darovao Arheološkom muzeju u Splitu. Nešto materijala iz ove jame danas se čuva i u muzejskoj zbirci Franjevačkog samostana u Sinju te u Muzeju grada Šibenika.

Jazinka

Špilja Jazinka se nalazi u prostoru NP Krka, nad lijevom obalom rijeke Krke u selu Nečvenu (općina Promina). Speleološki, riječ je o kompleksnom objektu s dvije dvorane.

U Jazinku su 2006. godine, prvi put ušli članovi SO HPD Sv. Mihovil, koji su izradili topografski tloris špilje. U stražnjem dijelu špilje, pronađena je velika količina ljudskih kostiju i jedna brončana fibula što je upućivalo na postojanje nekropole.

Sustavna arheološka istraživanja započeta su u ljeto 2008. godine, a nastavljena su 2009. godine. Nositelj istraživanja je bio Gradski muzej Drniš, a radove je vodio arheolog Joško Zaninović. Istraživanja su pokazala da se ulazna dvorana koristila kao nastamba, o čemu svjedoče pronađeni keramički materijalni ostaci, dok se nekropola (groblje) nalazila u samom dnu špilje, odnosno u manjoj ovalnoj dvorani s pripadajućom galerijom koja je bila puna razbacanih ljudskih kostiju. Galerija završava uskim kanalom u kojem je pronađen tordirani

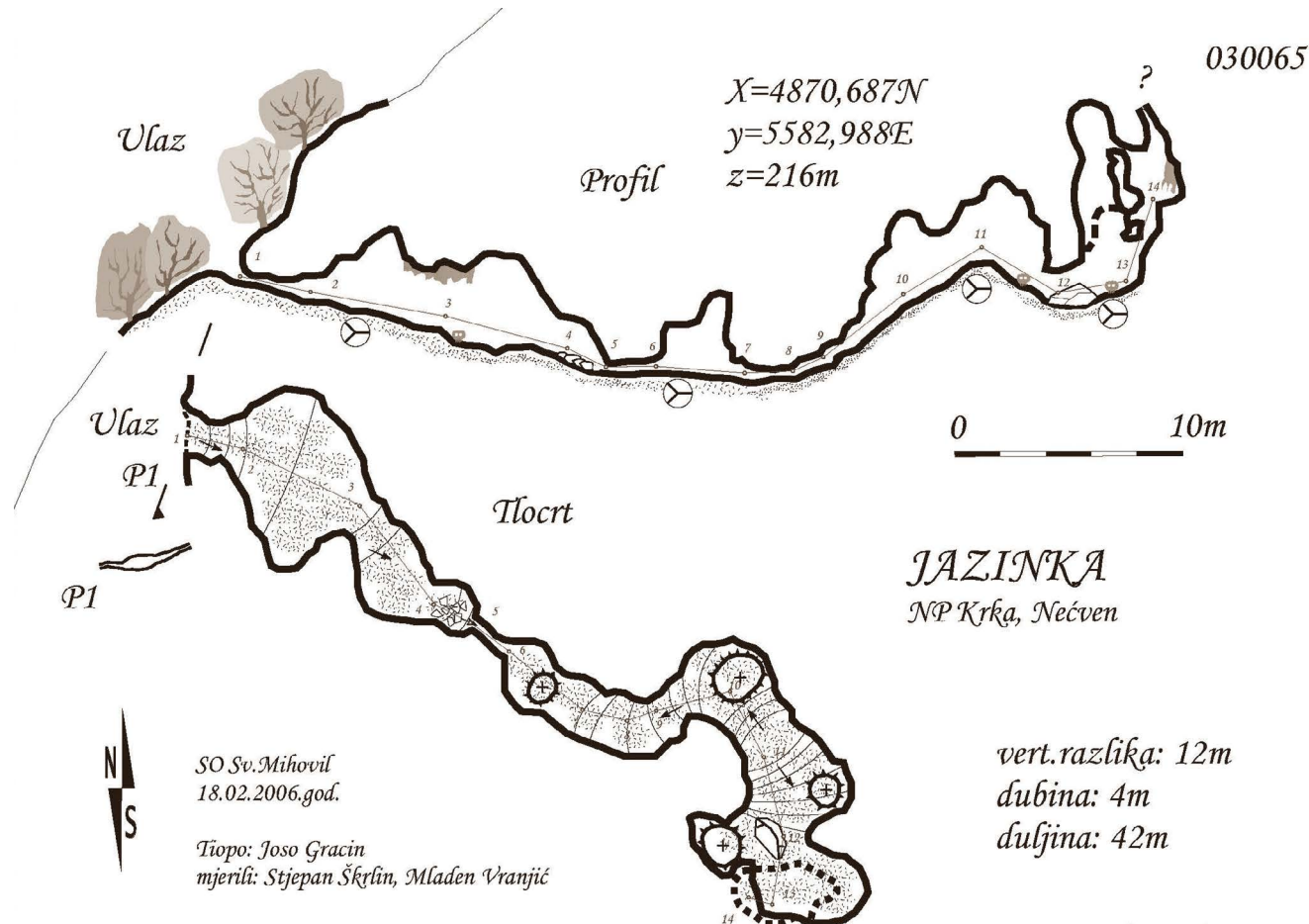

Grob 1 – sonda D Foto: Joso Gracin

brončani torkves s lančićem.

Taj izdvojeni dio Jazinke, za koji se pretpostavlja da je izvorno mogao imati i jamski ulaz, bio je ukopno mjesto tj. grobnica na prijelazu iz 2. u 1. tisućljeće prije Krista. Po tome je, može se reci Jazinka iznimka jer tijekom brončanog i željeznog doba mrtve se pokapalo u grobove iskopane na otvorenom terenu. Groblja su bila u

razini tla, a postojao je i običaj podizanja tumula (grobni humaka), međutim ipak se u jednom kratkom periodu pokojnike pokapalo u duboko sakrivene jame, vjerojatno da zaštite svoja sveta mjesta zbog ratova, migracija... Ulomci keramičkih posuda pokazuju da je riječ o predmetima koji se mogu datirati u kasno brončano i rano željezno doba. Pronađeni materijal danas se čuva u drniškom muzeju.

Kotluša

Špilja Kotluša nalazi se nekoliko stotina metara južno od istoimenog zaseoka, u selu Civiljane. Više puta je speleološki istraživana jer se radi o složenom objektu ukupne dužine preko 4000 m.

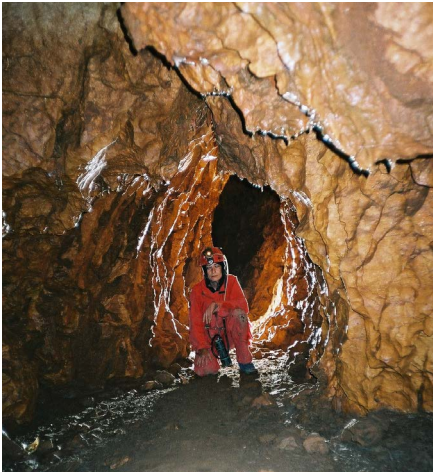
Arheološki, Kotlušu su u dva navrata pretražili istaknuti arheolozi Stašo Forenbaher (1989.) i Jasmina Osterman (2004.) koji su opisali prvih stotinjak metara od ulaza jer su upravo na tom mjestu pronađeni gotovo svi dosadašnji arheološki nalazi. Nalazi su uglavnom bili površinski i s više različitih mjesta u špilji. Najzanimljivija je dvoranica 90 m od ulaza u kojoj je pronađena velika količina ulomaka keramike i kostiju

zasiganih ili zaglavljenih između kamenja te manjih ulomaka metala, po svemu sudeći bronce.

Pronađene ljudske kosti su nepotpune i međusobno izmiješane. Pripadale su nekolicini osoba (djeci i odraslima). Prikupljen je uzorak kostiju za radiokarbonsku analizu koji se sastojao od sedam tibija (potkoljenica), četiri femura (bedrena kost), dva humerusa (nadraktica) i jednog leđnog kralješka. Osteološku analizu je napravio istaknuti hrvatski antropolog dr. Mario Šlaus koji je kosti iz Kotluše datirao u kraj 2. tisućljeća prije Krista. Sva pronađena arheološka građa prema svojim stilskim obilježjima pripada tipovima koji se na ovom prostoru javljaju od ranog brončanog doba i traju do početka željeznog doba što potvrđuje

i sama radiokarbonska analiza osteološkog materijala.

Prema informaciji speleologa, jedna izolirana ljudska lubanja pronađena je u glavnom hodniku oko 600 m od ulaza, što bi dalo naslutiti da bi trebalo arheološki istražiti i dublje dijelove Kotluše koji će nam dati odgovore o posjetiocima koji su u brončanom dobu vrlo intenzivno koristili ovu špilju. Kotluša nije prikladna za zaklanjanje ljudi jer u blizini ulaza nema većeg prostora ugodnog za boravak, a i kroz nju često teče potok. Iz istih razloga je bila neprikladna i za zatvaranje stoke, a teško da je bila sklonište jer joj je ulaz vidljiv i velik. Vjerojatnije je u Kotluši u brončanom dobu bilo groblje, međutim za točno određivanje ipak treba napraviti sustavna arheološka istraživanja.

Detalj kanala u kojem su pronađeni ljudski ostaci i keramika Foto: Hrvoje Cvitanović

Ostaci ljudskih kostiju i keramike Foto: Hrvoje Cvitanović

Oziđana pećina

Oziđana pećina je smještena na lijevoj strani rijeke Krke, iznad Roškog slapa (NP Krka).

Arheološka priča o Oziđanoj pećini počinje 1988. godine kada je u organizaciji Hrvatskog prirodoslovnog muzeja u Zagrebu provedeno rekognosciranje špilja i jama na području NP Krka. Tom prilikom članovi SO HPD Željezničar iz Zagreba pronašli su ulomak keramičke posude s karakteristikama hvarske kulturne skupine (oko 4500 godina prije Krista) što je bio jasan trag da je u ovu špilju zalazio čovjek i služio se njome kao stambenim prostorom ili povremenim skloništem.

Ponovnim ulaskom speleologa početkom 2005. godine (SO HPD Sv. Mihovil) i članova HGSS (Stanica Šibenik) te arheologa Marka Menđušića, Joška

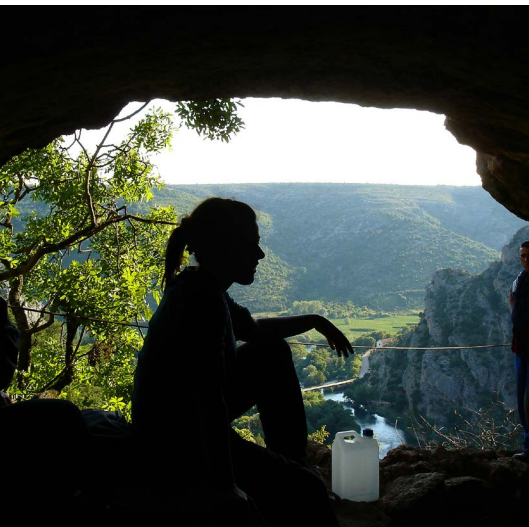
Zaninovića i biologa NP Krka dr. Drage Marguša, špilja je po prvi put temeljitije istražena. Tom prilikom je na površinu izbila velika količina keramike što je bio dovoljan razlog za sustavno arheološko istraživanje Oziđane pećine. Istraživanja su započela u proljeće

2005. godine, a vodio ih je arheolog Joško Zaninović u nekoliko kampanja (do 2007. godine) i uz potporu NP Krka.

Rezultati istraživanja iznimno su zanimljivi. Pronađen je velik broj keramičkih posuda na kojima su prisutne

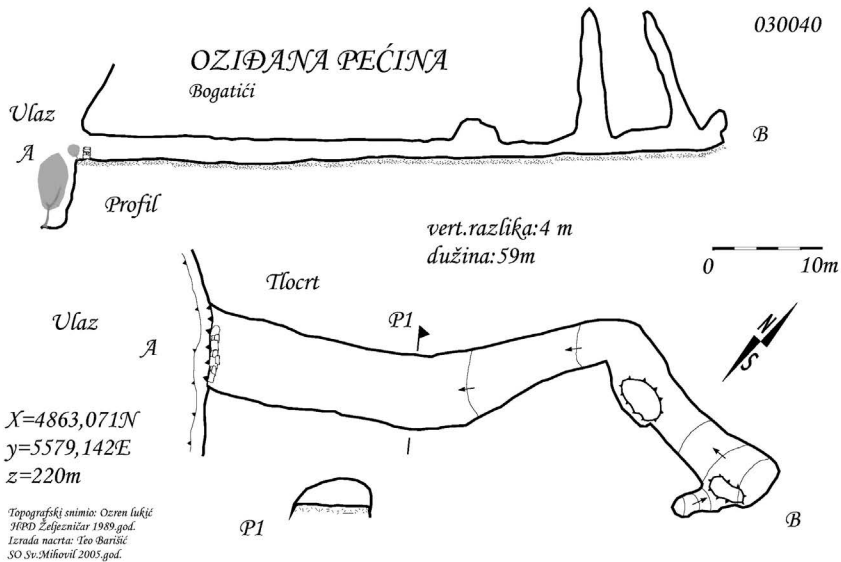

Detalj s iskapanja u Oziđanoj špilji Foto: Joso Gracin

Pogled s ulaza u Oziđanu špilju na kanjon Krke
Foto: Joso Gracin

sve neolitičke kulture jadranskog prostora, zatim eneolitik te rano i srednje brončano doba. Pored velikog broja ulomaka keramike značajan je i nalaz kremenog nožića kao i veći broj životinjskih kostiju. Ipak, osobit nalaz u špilji je otkriće dvaju dječjih kostura,

Topografski snimci: Ožren Lučić
JHPD Željanićar 1989.god.
Izrada nacrt: Ivo Barišić
SO Sv: Mihovil 2005.god.

položenih na desni bok u zgrčenom položaju čiji su osteološki ostaci uzeti 2014. godine za potrebe DNK analize s kojom ćemo dobiti nova saznanja o dječjim skeletima u Oziđanoj pećini.

Ljudska nazočnost u Oziđanoj pećini

datira se od oko 6000. pa sve do 1500. godina prije Krista., dakle od ranog neolitika do srednjeg brončanog doba. Za sada se pretpostavlja da špilja nije bila stalno naseljena već je služila kao povremeno obitavalište ili sklonište lovcima.

Pećine u Brini

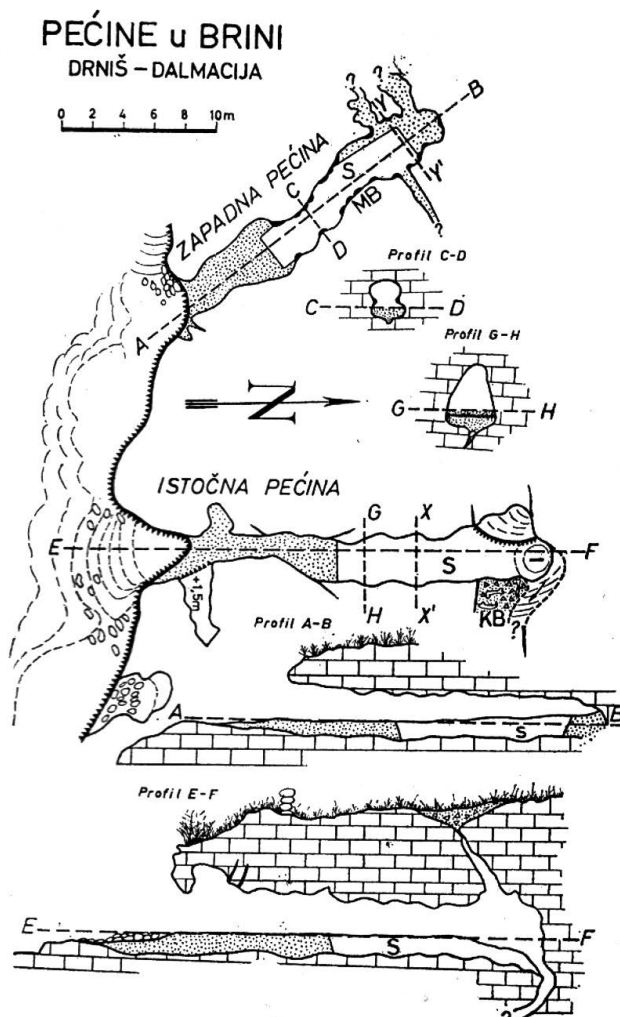
Oko 4 km zapadno od Drniša, na desnom rubu kanjona Čikole, nalaze se tri špilje poznatije pod skupnim nazivom pećine u Brini.

Za otkriće arheoloških lokaliteta u pećinama u Brini, zaslužan je istaknuti hrvatski paleontolog i speleolog Mirko Malez koji je pedesetih godina proveo sustavna istraživanja speleoloških objekata u Hrvatskoj. 1960. godine, Mirko Malez je istražio dvije od postojeće tri pećine (istočnu i zapadnu). U njima je pronašao brojne ostatke ledenodobnih životinja (špiljskog medvjeda, hijene, divljeg konja, goveda), uz napomenu da je u zapadnoj špilji pronađena još i donja čeljust žderonje (*Gulo gulo*), izrazitog predstavnika polarne faune.

Od arheoloških nalaza izdvajamo nekoliko primjeraka kremenog oruđa (strugača, grebala, noževe i ubadače) starog oko 18 000 godina, koji pripadaju vremenu mlađeg paleolitika. Nesumnjivo je da su istražene pećine na Brini posjećivali paleolitički lovci te ih koristili kao povremena prenočišta ili mjesta na kojem su pekli divljač nakon svojih lovačkih pohoda uz Krku i Čikolu što dokazuju pronađeni kremen artefakti ognjišta i opaljene životinjske kosti. Za točnu starost kamene kulture iz ovih

pećina mogu poslužiti rezultati analize radioaktivnog ugljika C-14. U tu svrhu upotrijebljen je komad humerusa

bizona, pa je dobivena vrijednost od 18 388 +/- 280 godina što ukazuje na pripadnost mlađem paleolitu.

Pećine u Brini prema Mirku Malezu

Stražbenica

Špilja Stražbenica smještena je u blizini svjetski poznatog nalazišta danilske kulture u Danilskom polju.

Slovenski arheolog Josip Korošec je tijekom svog istraživanja na lokalitetu Danilo Bitinj, 1955. godine, ušao u špilju Stražbenicu, očekujući arheološko bogatstvo s obzirom da je na tom prostoru pronađen misteriozni „danilskiriton“ i mnogi drugi vrijedni artefakti. Međutim, nalazi nisu bili zastupljeni u onolikoj mjeri koliko je Korošec očekivao od Stražbenice, ali je uočio jednu veliku zanimljivost u njoj.

Naime, u dužem od dva hodnika Stražbenice uočio je niske zidove koji su dijelom bili položeni poprečno na smjer pružanja hodnika. Time je špiljski hodnik dobio svojevrsan spiralni oblik. Na temelju keramičkih nalaza, Korošec je promjenu interijera špilje

Kameni zid u duljem kraku špilje Foto: Teo Barišić

datirao u rimsko vrijeme i pretpostavio da je stanovnicima antičkog Danila (Rider) špilja mogla služiti kao svetište

boga Mitre ili nekog drugog antičkog podzemnog božanstva.

Nacr. Stražbenice nalazi se na str. 37

Šarina draga

Šarina draga je mala špilja pored Zatona, smještena u neposrednoj blizini špilje Tradanj. Sedamdesetih godina djelomično ju je istražio tadašnji kustos arheolog Muzeja grada Šibenika, Zdenko Brusić i tom prilikom je pronašao keramiku koja pripada cetinskoj kulturi (što se poklapa i s najintenzivnijim životom obližnje špilje Tradanj) kao i ostatke ledenodobnih životinja starosti do 50 000 godina. Na nekim kostima su vidljivi kratki rezovi kakvi obično nastaju skidanjem mesa kremenim nožićem, što je upućivalo na mogući paleolitički lokalitet.

Upravo na Brusićev savjet, 2014. godine krenulo se u novo istraživanje neistraženih dijelova Šarine drage. Istraživanje su vodili arheolog Muzeja grada Šibenika Emil Podrug i Dario Vujević (Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru). Nova istraživanja su pokazala da je Šarina draga bila svojevrsna lovna stanica ili lovni kamp koji je služio za ubijanje životinja i pripremu mesa u periodu kasnog

paleolitika. U špilji su pronađeni ostaci životinjskih kostiju divljeg goveda, jelena i divljeg konja s tragovima rezanja, kao i kremenim nožići.

Šarinu dragu ubrajamo u vrlo značajne arheološke lokalitete posebno ako uzmemo u obzir da se radi o prvom paleolitičkom nalazištu na području koje je pod ingerencijom Muzeja grada Šibenika.

Detalj iz špilje Šarina draga Foto: Emil Podrug

Dio nalaza iz špilje Šarina draga Foto: Emil Podrug

Škarin samograd

Škarin samograd, špilja smještena u dnu vrtače u ljutom kršu između Pokrovnika i Mirlović Zagore (zaseok Škarići), još je jedno važno arheološko nalazište.

Arheološki nalazi u špilji su otkriveni slučajno prilikom eksploatacije gnojiva guana (šišmišjeg i golubinjeg izmeta) koji se stoljećima taložio na špiljskom podu. Arheolog Ivan Marović je istraživao Škarin samograd u tri navrata od 1958. do 1960.

godine. Ispostavilo se da su miješani slojevi gline i šišmišjeg izmeta u blizini ulaza debeli čak 6,5 m i da čuvaju kulturne slojeve od neolitika do brončanog doba, kao i iz vremena Rimskog Carstva, odnosno da Škarin samograd ima životni kontinuitet od preko 6000 godina, što ga čini najznačajnijim lokalitetom za proučavanje prapovijesti ovog područja.

Prilikom istraživanja sakupljeni su lončarski, koštani i drugi materijali iz vremena prapovijesti koji se danas čuvaju u Arheološkom muzeju u

Splitu. U prošlosti, Škarin samograd najintenzivnije je korišten u drugoj polovici 3. tisućljeća prije Krista tj. u vremenu ranobrončanodobne cetinske kulture. Špilja je služila kao sklonište, a možda i kao tor tijekom više od 6000 godina od strane raznih kulturnih skupina koje su tu povremeno navraćale i boravile vrlo kratko.

U ekološkoj mreži NATURA 2000, Škarin samograd je zaveden pod šifrom HR2000132 što ga čini zaštićenim staništem zbog brojne populacije šišmiša.

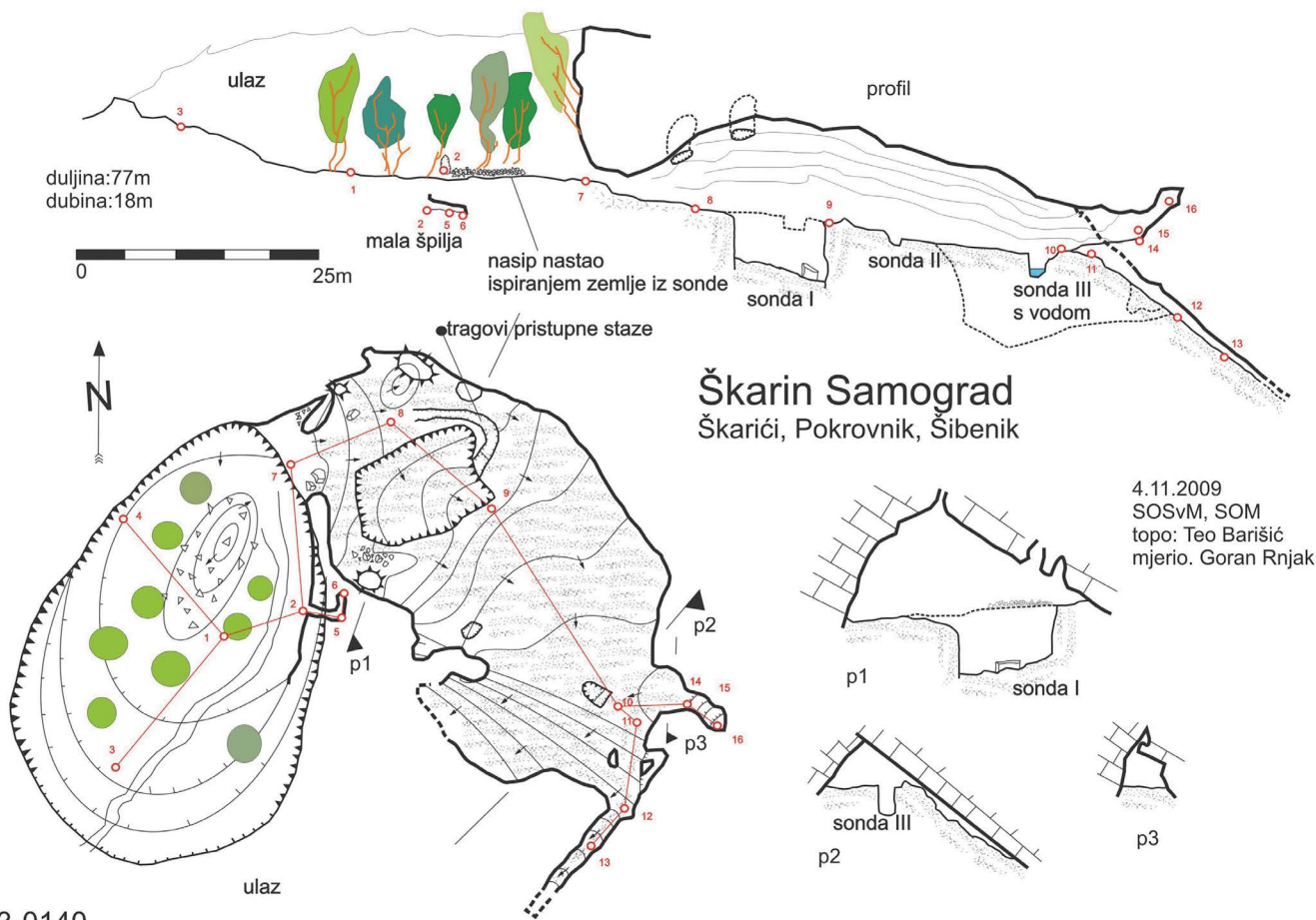
Ulaz u špilju Škarin Samograd Foto: Marko Menđušić

Brončanodobna zdjela iz špilje Škarin Samograd Foto: Marko Menđušić

NATURA 2000

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i drugim zaštićenim prirodnim vrijednostima Šibensko - kninske županije

03-0140

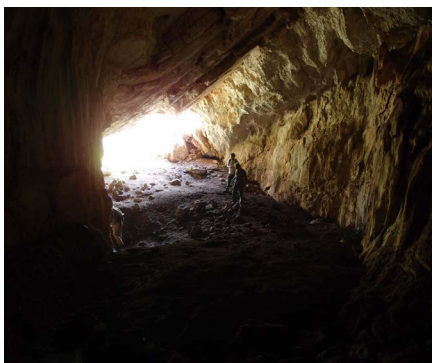
priprema za tisak: Teo Barišić

Tradanj

Špilja Tradanj nalazi se na istoime-nom brdu Tradanj u kanjonu Krke, ne-daleko od Zatona pored Šibenika.

Frane Škarpa, zatonski učitelj i veliki zaljubljenik u starine, prvi je istražio veći dio tradanjskog zemljanog se-dimenta i to u četiri navrata izme-đu 1888. i 1890. godine. Od nalaza Škarpa u svom terenskom dnevniku kojeg je publicirao u časopisu split-skog Arheološkog muzeja „*Bulletino di archeologia e storia dalmata*“, izdva-ja ulomke prapovijesnih posuda sa raznim rezovima i simetričnim jami-cama, potom antičke rimske uljanice, vrčeve i zlatnik istočnorimskog cara Justinijana (prva polovica 6. stoljeća).

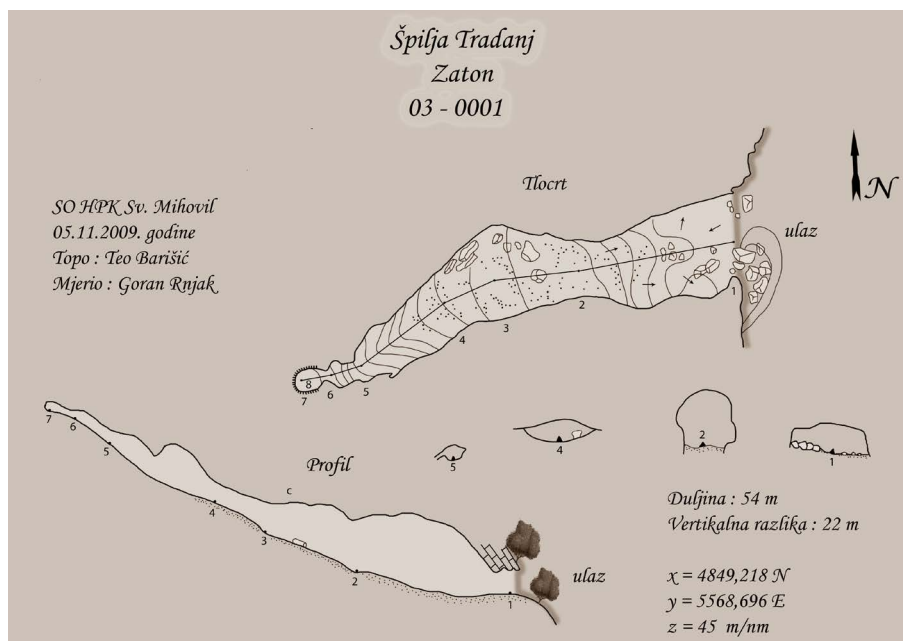
Istraživanje preostalog dijela špilje u Tradnju dovršio je 1971. godine arheo-log Zdenko Brusić koji je potvrdio da je u njoj moguće pratiti povremene po-sjete čovjeka od neolitika (6. tisućljeće prije Krista) do antičkog odnosno ka-snoantičkog perioda. Najintenzivnije je bila korištena tijekom bakrenog i brončanog doba (od polovice 4. do po-lovice 2. tisućljeća prije Krista).

Ulazni dio špilje Tradanj Foto: Joso Gracin

Jedan od nalaza iz špilje Tradanj Foto: Emil Podrug

Položaj speleoarheoloških lokaliteta u Šibensko-kninskoj županiji Pripremio: Ante Filipović Grčić

Literatura:

- Brusić Z., 1976. : Prethistorijski i ranoantički nalazi u šibenskoj okolici *Obavijesti*, Hrvatsko arheološko društvo
- Cvitanić A., 1979. : Osteološki nalazi iz Gospodske pećine kod izvora rijeke Cetine, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*
- Forenbaher S., Osterman J., 2005. : Kotluša: još jedno brončanodobno groblje u špilji?, *Speleolog*, godište 53
- Korošec J., 1957. : Stražbenica v Danilu kod Šibenika, *Arheološki vestnik*
- Marjanović B., 2007. : Neka pitanja ranog neolitika istočnog Jadrana, *Archaeologica Adriatica* 1, 7-54
- Malez M., 1979. : Gospodska pećina-novi lokalitet paleolitika u Dalmaciji, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*
- Malez M., 1979. : Nalazišta paleolitskog i mezolitskog doba u Hrvatskoj, *Praistorija jugoslavenskih zemalja (knjiga I) Akademija nauka i umjetnosti – Centar za balkanološka istraživanja*, Sarajevo
- Marović I., 1999. : Jama u Podumcima, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*
- Marović I., 1979. : Rezultati arheološkog sondiranja Gospodske pećine kod vrela Cetine, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*
- Menđušić M., 2005. : Pretpovijesna arheološka topografija prostora župe Konjevrate i Mirlović Zagora, *Zbornik Konjevrate i Mirlović Zagora*
- Menđušić M., Marguš D., 2007. : Oziđana pećina, *Zbornik simpozija NP Krka*
- Zaninović J., 2008. : Jazinka/Puljane, *Hrvatski arheološki godišnjak* br. 5
- Zaninović J., 2006. : Oziđana pećina, *Hrvatski arheološki godišnjak* br. 3

SUMMARY**Archaeological Finds in Caves of Šibenik-Knin County**

For various reasons throughout history caves have been of interest to mankind. The principal reason for this is because caves provide shelter, which is why they, other than their natural beauty and attraction, often yield a significant quantity of valuable archaeological finds. Moreover, some of the most significant Croatian archaeological discoveries have been made inside caves. It is highly likely that archaeological finds in a cave with easy access would reveal evidence of the presence of prehistoric people. The bond between archaeology and speleology is already well known. Since cavers are most commonly the first ones to discover potential speleoarchaeological sites, the role of a caver is of most importance for the future of archaeology. Archaeologists often find caves to be particularly valuable for their research because unlike sites in the open, artifacts are better preserved in caves. Archaeological material in caves tends to accumulate in a small area, which means it is easier to locate and collect. Of all the known caves in Šibenik-Knin County, so far only 30 have been put on archaeological maps. Unfortunately, an even smaller number of them have been explored but we believe that the future holds many more possibilities. This is a way to obtain even more valuable information on the history of this area. Inside the Šibenik-Knin County, around 10 cave sites stand out based on the extent of their exploration where valuable information about their visitors throughout history has surfaced.

The beginning of speleoarchaeological research in the Šibenik-Knin County is marked by the time when Frane Škarpa, a teacher from Zaton, along with some workers entered the near-darkness of Tradanj Cave in 1888. It was a long after this pioneering attempt that the famous Croatian palaeontologist and speleologist Mirko Malez started listing the caves in Croatian karst and consequently came to this area.

In this paper we describe the 10 most archaeologically significant caves from Šibenik-Knin County.